

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Prieцelovej a členov senátu JUDr. Juraja Semana , JUDr. Jany Zemaníkovej , JUDr. Ľubomíry Kúdelovej a JUDr. Petra Dukesa v právnej veci žalobcu : **Š., s. r. o., Š., N. X.**, IČO: X., zast. JUDr. E. Ľ., K. 6, B., proti žalovanému: **Mgr. Ing. P. K., správca konkurznej podstaty úpadcu R. D. v Š., Š.**, IČO: X., zast. a JUDr. Ing. Ľ. R., advokátkou, V. X., N. **o určenie pravosti a poradia pohľadávky v sume 110 353,96 eur (3 324 523,33 Sk)**, ktorá sa viedla na Krajskom súde v Bratislave pod. sp. zn. 10Cbi 10/04, o mimoriadnom dovolaní Generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 4. septembra 2008 č. k. 6 Obo 20/2008 – 288 takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **z a m i e t a .**

Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi na účet jeho právneho zástupcu trovy dovolacieho konania v sume 149,40 eur.

O d ô v o d n e n i e

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 3. decembra 2007, č. k. 10Cbi 10/04-246 určil, že pohľadávka žalobcu vo výške 3 000 785,33 Sk, v konkurznom konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave, č. k. 1K 283/00, vo veci úpadcu R. D. v Š., Š. je po práve a patri do 1. triedy. V časti 323 738 Sk žalobu zamietol.

V odôvodnení sa konštatuje, že žalobca si v konkurznom konaní č. k. 1K 238/00 uplatnil konkurznou prihláškou svoju pohľadávku vo výške 3 324 523,33 Sk. Správcom konkurznej podstaty úpadcu – R. D. v Š. bola popretá v celom rozsahu. Z vykonaného dokazovania mal súd za preukázané, že žalobca na základe ústnej zmluvy o pôžičke poskytol dlžníkovi - R. D. v Š. finančné prostriedky tým, uhradil v prospech dlžníka jednotlivé platby, časť poskytol priamo na účet dlžníka, a časť v hotovosti podľa priložených dokladov. Keďže medzi sporovými stranami nedošlo k dohode o čase plnenia a veriteľ nevyzval dlžníka na plnenie, prvostupňový súd vychádzal z ust. § 14 ods. 1 písm. g/ ZKV, podľa ktorého nesplatené pohľadávky a záväzky týkajúce sa podstaty sa stávajú splatnými vyhlásením konkurzu. Pohľadávka žalobcu sa stala splatnou vyhlásením konkurzu na majetok dlžníka t. j. 30.10. 2003. Preto žalobcom uplatnené právo vo výške 3 000 785,33 Sk, nie je premlčané. Vo zvyšnej časti žalobu v dôsledku opodstatnenosti vznesenej námietky premlčania zamietol.

Odvolaním napadnutý rozsudok odvolací súd ako vecne správny potvrdil (§ 219 ods. 1 O. s. p.). Stotožnil sa s vykonaným dokazovaním súdom prvého stupňa ohľadne poskytnutia pôžičky a mal nesporne za preukázané aj svedeckými výpoveďami, že žalovaný nemal dostatok finančných prostriedkov a zaviazal sa dlh veriteľovi splácať postupne, ako to bude možné. Teda čas vrátenia dlhu bol ponechaný na vôli dlžníka. V takomto prípade veriteľ – žalobca bol povinný prijať plnenie, len čo mu ho dlžník ponúkol, čo sa nestalo. Sám žalobca nemohol určiť čas plnenia, lebo čas splnenia dlhu bol ponechaný na vôli dlžníka, mohol len navrhnúť, aby ho určil súd. V takomto prípade premlčacia doba začne plynúť iba ak by veriteľ – žalobca navrhol, aby čas splnenia určil súd a rozhodnutím súdu by bola určená lehota splatnosti. Právo veriteľa, aby súd určil čas splnenia dlhu v zmysle § 564 OZ, nepodlieha premlčaniu. V spornom prípade žalobca nepožiadal súd o určenie času splnenia, preto dlh sa stal splatný vyhlásením konkurzu na majetok dlžníka v zmysle ustanovenia § 14 ods. 1 písm. g / ZKV. Z uvedeného dôvodu je námietka odvolateľa, týkajúca sa premlčania práva na splnenie dlhu neopodstatnená a odvolací súd jej nevyhovel. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 142 ods. 1 O. s. p., podľa úspešnosti v spore.

Rozhodnutie odvolacieho súdu nadobudlo právoplatnosť 1. 10. 2008.

Na podnet žalovaného podal generálny prokurátor Slovenskej republiky proti rozhodnutiu odvolacieho súdu mimoriadne dovolanie a navrhol napadnuté rozhodnutie zrušiť

a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Uviedol, že uvedeným rozhodnutím bol porušený zákon, nakoľko súd svojim postupom odňal žalovanému možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p. v spojení § 243f ods. 1 písm. a/ O. s. p.). Súd prvého stupňa, ako aj odvolací súd, zároveň vec nesprávne právne posúdili (§ 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p.).

Súd prvého stupňa vyhodnotil vykonané dôkazy tak, že žalobca a R. D. v Š. (dlžník) nedohodli žiadny čas plnenia povinnosti vrátiť pôžičku. Odvolací súd sa v tejto časti od skutkového záveru súdu prvého stupňa odchyľil, keď mal za to, že zmluvné strany sa dohodli, že čas plnenia je oprávnený určiť dlžník. Odvolací súd sa odchyľil od skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa bez toho, aby boli splnené podmienky uvedené v § 213 O. s. p., teda bez zopakovania dokazovania. V odvolacom konaní sa uskutočnilo jedno pojednávanie v deň vynesenia rozsudku, na ktorom nedošlo k vykonávaniu žiadnych dôkazov. Bol prednesený iba odvolací návrh a vyjadrenia účastníkov konania.

Odvolací súd bol viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvého stupňa. V rámci zásady dvojinštančnosti konania má účastník konania právo, aby správnosť zistenia skutkového stavu preskúmal odvolací súd. Výnimkou zo zásady dvojinštančnosti konania je možnosť odvolacieho súdu zmeniť hodnotenie dôkazov s poukazom na ust. § 213 O. s. p. Účastník konania najmä nesmie byť postavený pred prekvapivý skutkový záver, ktorý sa dozvie až z odôvodnenia odvolacieho rozsudku. Musí byť ďalej dodržaná zásada ústnosti vykonávania dôkazov. Odvolací súd má povinnosť vždy zopakovať tie dôkazy, ktoré hodnotí inak, ako súd prvého stupňa. Účelom tejto procesnej povinnosti súdu je dosiahnuť rovnakú možnosť pôsobenia dôkazu na sudcu odvolacieho súdu, akú mal súd prvého stupňa, ktorý dôkaz osobne vykonal a odlišne vyhodnotil.

V danom prípade odvolací súd zmenil skutkové hodnotenie súdu prvého stupňa bez vykonania dôkazov na pojednávaní a bez možnosti účastníka vyjadriť sa k zopakovaným dôkazom, a týmto postupom odňal účastníkovi možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.).

Súd prvého stupňa, ako aj odvolací súd, nesprávne posúdili právne otázky týkajúce sa začiatku plynutia premlčacej doby pri záväzkoch, ktorých splatnosť nastane až určitým hmotnoprávnym úkonom veriteľa (výzva na plnenie podľa § 563 Občianskeho zákonníka) alebo na základe určitého procesnoprávneho úkonu veriteľa (žaloba na určenie času plnenia

podľa § 564 Občianskeho zákonníka). Súd prvého stupňa nesprávne právne posúdil vec, ak mal za to, že pri pohľadávke, ktorej splatnosť nie je dohodnutá alebo určená plynúť lehota až odo dňa splatnosti pohľadávky, ktorá nastane na základe výzvy veriteľa na plnenie. Správny právny výklad je, že premlčacia doba začína pri pohľadávkach splatných podľa § 563 Občianskeho zákonníka plynúť už od vzniku pohľadávky.

Nesprávne právne posúdenie veci súdom prvého stupňa zostalo v odvolacom konaní bez významu, nakoľko odvolací súd vychádzal z iného skutkového stavu. Odvolací súd vyjadril nesprávny právny názor, ak mal za to, že pri pohľadávke veriteľa, ktorej splatnosť je ponechaná na vôli dlžníka (§ 564 Občianskeho zákonníka) začína plynúť premlčacia doba až odo dňa splatnosti pohľadávky (t. j. odo dňa určeného súdom) s tým, že právo veriteľa domáhať sa určenia splatnosti pohľadávky na súde nepodlieha premlčaniu. Ustanovenie § 101 Občianskeho zákonníka je potrebné správne vyložiť tak, že „právo sa mohlo vykonať prvý raz“ vtedy, keď veriteľ mohol podať žalobu na určenie splatnosti pohľadávky súdom. Občiansky zákonník vyjadruje zásadu, že sa premlčuje každé majetkové právo. Z tejto zásady uvádza výnimky výslovne v ust. § 100 OZ. Z uvedeného vyplýva, že všetky práva, okrem v zákone výslovne uvedenej výnimky, sa premlčujú. Premlčuje sa preto aj právo, aby súd určil splatnosť pohľadávky. Pohľadávka podľa § 564 OZ môže byť premlčaná napriek tomu, že nie je splatná. V oboch prípadoch splatnosť pohľadávky či podľa ust. § 563 alebo § 564 OZ nastáva na základe aktivity veriteľa. Touto aktivitou je hmotnoprávny úkon (výzva veriteľa na plnenie) alebo hmotnoprávny úkon v spojení s procesnoprávnym úkonom (podanie žaloby). Je nedôvodné prijať záver, že pri pohľadávke, ktorej splatnosť je určená podľa § 563 OZ plynúť premlčacia lehota odo dňa jej vzniku a pri pohľadávke, ktorej splatnosť je určená podľa § 564 OZ až odo dňa jej splatnosti. Veriteľ pohľadávky, ktorej splatnosť je ponechaná na vôli dlžníka, má možnosť vykonať právo odo dňa, kedy môže podať žalobu na určenie času plnenia. Od tohto dňa totiž mohol vykonávať úkony smerujúce k vymáhaniu pohľadávky. Veriteľ má totiž od počiatku existencie pohľadávky možnosť realizovať ju (vykonať právo) vlastnými procesnými úkonmi (podaním žaloby).

Ďalej dovolateľ poukazuje na dovolací dôvod v zmysle ust. § 243 f ods. 1 písm. c/ O .s. p. Konajúce súdy vec nesprávne právne posúdili (nesprávne aplikovali § 657 OZ), ak mali za to, že žalobca a dlžník uzavreli jednu zmluvu o pôžičke a ak otázku času plnenia povinnosti dlžníka vrátiť pôžičku posúdili podľa ustanovení Občianskeho zákonníka. Ďalšie skutkové zistenia sú potrebné za účelom posúdenia, či medzi žalobcom a dlžníkom došlo

k uzavretiu viacerých zmlúv o pôžičke, alebo či žalobca poskytoval dlžníkovi plnenia na základe inominátnej zmluvy. Pokiaľ žalobca a dlžník uzavreli inominátnu zmluvu, na základe ktorej poskytoval žalobca dlžníkovi jednotlivé plnenia v priebehu niekoľkých rokov, nedošlo medzi stranami k uzavretiu zmluvy o pôžičke a teda právny vzťah podlieha režimu Obchodného zákonníka, čo má vplyv na posúdenie otázky premlčania záväzkov ako aj na otázky určenia času plnenia dlžníka s poukazom na ust. § 340 a § 341 OBZ.

Na základe uvedených skutočností má dovolateľ za to, že sú splnené podmienky na podanie mimoriadneho dovolania podľa § 243e ods. 1 O. s. p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. a) a c) a s § 237 písm. f/ O. s. p.

Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že sa s ním nestotožňuje. Dôvody dovolateľa považuje za vykonštruované, ktoré nemajú oporu v doterajšej právnej úprave. Zo žiadneho ústavného a podústavného predpisu nemožno vyvodiť zásadu dvojinštatnosti občianskeho súdneho konania. Záver odvolacieho súdu nebol založený na inom skutkovom základe, ale na inom právnom posúdení skutku, a to nie podľa § 563 OZ ale na aplikácii § 564 OZ, čo bolo nepochybne preukázané výsluchom svedkov. Sám žalobca minimálne dvakrát upozornil konajúci prvostupňový súd na skutočnosť, že vrátenie pôžičky bol ponechané na vôli dlžníka, vid' podanie zo dňa 28. 09. 2007, a preto neobstojí tvrdenie dovolateľa, že žalovaný bol postavený pred prekvapivý skutkový záver odvolacieho súdu. Absolútne nedôvodná je námietka dovolateľa ohľadne posúdenia plynutia premlčacej doby a splatnosti pohľadávky v zmysle aplikácii ust. § 564 OZ. Taktiež podmienky odovzdania predmetu pôžitky dlžníkovi v zmysle § 657 OZ boli nepochybne splnené. Bez povšimnutia zostala nepochybná skutočnosť a to uznanie záväzku, ktorá vždy prerušuje plynutie premlčacej doby a spôsobuje začiatok plynutia novej doby.

Navrhuje preto dovolanie zamietnúť ako nedôvodné a zaviazat' žalovaného na náhradu trov dovolacieho konania v sume 1 490,60 eur, za dva úkony právnej pomoci po 619,09 eur + paušálna náhrada výdavkov v sume 7,21 eur + 19 DPH t. j. 238 eur na účet právneho zástupcu žalobcu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 4 O. s. p.), po zistení, že boli splnené podmienky na podanie mimoriadneho dovolania podľa § 243e O. s. p., vec preskúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O. s. p., § 243i ods. 2

O. s. p.) v napadnutom rozsahu podľa § 242 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p. a dospel k záveru, že dovolanie nie je opodstatnené.

Dovolateľ v dovolaní v prvom rade namieta, že odvolací súd vychádzal pri rozhodnutí veci z iného skutkového základu ako súd prvého stupňa bez toho, aby postupoval v súlade s ust. § 213 O. s. p.

Podľa § 213 ods. 1 O. s. p. odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 7 (platného v aktuálnom znení). Za správne zistený skutkový stav je potrebné považovať ten skutkový stav, z ktorého vychádzal súd prvého stupňa a uviedol ho v odôvodnení svojho rozsudku. Ak odvolací súd sa s takýmto skutkovým stavom nestotožňuje, potom je potrebné dokazovanie doplniť, resp. vykonať ho sám (§ 213 ods. 3 O. s. p.) a len tak môže rozsudok súdu prvého stupňa zmeniť v zmysle § 220 O. s. p.

Nesprávnym právnym posúdením veci sa rozumie omyl súdu pri aplikácii práva na zistené skutkové zistenia. O omyl v aplikácii práva ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, než ktorý mal použiť, alebo ak použil síce správny právny predpis, ale ho nesprávne vyložil.

Odvolací súd odvolaním napadnutý rozsudok ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 O. s. p. potvrdil .Vychádzal z toho istého skutkového základu a ako aj z vykonaného dokazovania, ktoré vykonal prvostupňový súd. Obidva súdy zhodne konštatovali, že medzi sporovými stranami bola uzavretá ústna zmluva o pôžičke v zmysle § 657 OZ. Pre jej platnosť sa nevyžaduje osobitná - písomná forma a odovzdanie peňažnej sumy môže byť realizované aj bezhotovostným platobným stykom, prevodom z účtu veriteľa na účet dlžníka, alebo tretej osobe menom dlžníka. Žalobca ako veriteľ poskytol dlžníkovi –R. D. v Š. , Š. predmet pôžičky, finančné prostriedky v rozsahu uplatnenej pohľadávky . Ďalej zo svedeckých výpovedí (č. l. 164) je nesporné, že žalobca peňažné prostriedky priamo neposkytol žalovanému, ale v prevážnej miere uhradil nimi jeho záväzky, keďže nemal dostatok finančných prostriedkov a časť pôžičky odovzdal aj bezhotovostným prevodom na účet dlžníka s tým, že žalovaný mu tieto peňažné prostriedky vráti postupne, ako to bude možné. Taktiež súdy zhodne skonštatovali, že doba splatnosti vrátenia pôžičky nebola dohodnutá medzi zmluvnými stranami.

Ak však splnenie dlhu nie je dohodnuté, dlžník je povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo ho veriteľ o plnenie požiadal (§ 563 OZ). Odo dňa, keď veriteľ mohol toto svoje právo vykonať po prvýkrát, začne plynúť trojročná premlčacia doba na jeho súdne vymáhanie. Pokiaľ by účastníci zmluvy ponechali dobu plnenia na vôli dlžníka, a ten by so splnením dlhu otáľal, určí ju na návrh veriteľa súd (§ 564 OZ). Premlčacia doba na uplatnenie práva veriteľom v takomto prípade začne plynúť od určenia splatnosti súdom.

Prvostupňový súd na základe vykonaného dokazovania dospel k právnomu záveru, že splatnosť pohľadávky nastala v spornom prípade vyhlásením konkurzu na majetok dlžníka dňa 30. 03. 2003 (§ 14 ods. 1 písm. g/ ZKV), keďže veriteľ o plnenie nepožiadala, kedy by splatnosť nastala až po výzve žalobcu na splnenie záväzku. Trojročná premlčacia lehota by začala plynúť nasledujúcim dňom po výzve (§ 101 OZ). Preto nárok žalobcu nie je premlčaný v rozsahu 3 000 785,33 Sk vzhľadom na to, že žaloba bola podaná dňa 19. 02. 2004.

Odvolací súd z vykonaného dokazovania – svedeckých výpovedí mal bezpochybne za preukázané, že žalovaný (úpadca) sa zaviazal dlh veriteľovi splácať postupne, ako to bude z jeho strany možné t. j. vrátenie dlhu bol ponechaný jednoznačne na vôli dlžníka. Ak dlžníkovi bolo ponechané na vôli, aby splnil dlh keď bude chcieť alebo môcť, dáva ustanovenie § 564 OZ veriteľovi právo požiadať súd o určenie plnenia. Súd podľa okolností prípadu určí čas plnenia tak, aby to bolo v súlade s dobrými mravmi. Odvolací súd vyslovil správny právny názor v súlade so zákonom existujúcou právnou teóriou a súdnou praxou, že právo na určenie zročnosti záväzku súdom samo osebe premlčaniu nepodlieha a veriteľ nemohol určiť čas plnenia, pretože bol ponechaný na vôli dlžníka (R 68/ 1969, R 28/1984, R 11/1988). Keďže žalobca nepožiadala súd o určenie času plnenia v zmysle ust. § 564 OZ, preto dlh sa stal splatný v zmysle ust. § 14 ods. 1 písm. g/ zákona o konkurze a vyrovnaní (č. 328/1991 Zb.) t. j. vyhlásením konkurzu na majetok dlžníka.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti je nesporné, že právny záver odvolacieho súdu, že námietka odvolateľa týkajúca sa premlčania nie je dôvodná s poukazom na ust. §564 OZ a § 14 ods. 1 písm. g ZKV nie je založený na inom skutkovom základe zisteného súdom prvého stupňa, ale na inom právnom posúdení veci. Prvostupňový súd správne zistil skutkový stav veci, ale nesprávne aplikoval ust. § 563 OZ.

Preto neobstojí tvrdenie dovolateľa, že rozhodnutie odvolacieho súdu je založené na inom skutkovom základe a je v rozpore s ust. § 213 ods. 1 O. s. p. Nejedná sa ani o prekvapivý skutkový záver. Žalobca vo svojich písomných podaniach z 28. 09. 2007 (č. 1. 224) a z 25. 01. 2008 (č. 1. 270 vyjadrenie k odvolaniu) poukazoval tak pred súdom prvého stupňa ako aj odvolacím súdom na to, že čas plnenia bol ponechaný na vôli samotného dlžníka. Žalobca ani nemohol napadnúť odvolaním rozhodnutie súdu prvého stupňa, pretože podľa výroku rozsudku je v spore úspešný a voči dôvodom nie je opravný prostriedok prípustný (§ 202 ods. 4 O. s. p.).

Dôvody dovolateľa s poukazom na ustanovenie v spojení s § 243f ods. 1 písm. a) a c) a s § 237 písm. f/ O. s. p. nemajú právnu oporu vo vykonanom dokazovaní. Správny je názor odvolacieho súdu, že vznesená námietka žalovaného týkajúca sa premlčania uplatneného práva v zmysle 23 ods. 2 ZKV nie je dôvodná. Postupom odvolacieho súdu nebola žalovanému odňatá možnosť konať pred súdom do takej miery, aby boli naplnené podmienky prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f/ O. s. p. Za odňatie možnosti konať a znemožnenie uplatnenia procesných práv žalovaného, nemožno považovať skutočnosť, že odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, v ktorom sa stotožnil s vykonaním dokazovaním a zisteným skutkovým stavom, ale neosvojil si nesprávne právne posúdenie veci resp. aplikáciu ust. § 563 OZ na zistené skutkové zistenia.

Dovolací súd preto podľa § 243b ods. 1 v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p. mimoriadne dovolanie zamietol.

Žalobca mal v dovolacom konaní plný úspech, patrí mu preto náhrada trov dovolacieho konania. Podľa § 148a ods. 2 O. s. p. povinnosť nahradiť trovy dovolacieho konania má žalovaný, na koho podnet generálny prokurátor podal mimoriadne dovolanie. Žalobca bol v dovolacom konaní zastúpený advokátkou, ktorá má právo na odmenu za dva úkony právnej pomoci (porada s klientom a písomné vyjadrenie k dovolaniu) po 55,49 eur, paušálna náhrada výdavkov v sume 7,21 eur + DPH v sume 24 eur spolu 149,40 eur zmysle vyhlášky č. 655/2004 Z. z. (§ 11 ods. 1, § 16 ods. 3)

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 22. júla 2010

JUDr. Alena Priecelová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: H.